

DOI: 10.5281/zenodo.7328756

UDC: 331.42:614.253.1

CONDIȚIILE DE MUNCĂ A LUCRĂTORILOR DIN SERVICIUL DE ASISTENȚĂ MEDICALĂ URGENTĂ PRESPITALICEASCĂ

OCCUPATIONAL CONDITIONS OF WORKERS IN PREHOSPITAL EMERGENCY MEDICAL SERVICES

Kristina Stincă^{1,2}, medic specialist, doctorand

¹ Secția Sănătatea ocupațională, siguranță chimică și toxicologie, Direcția Protecția Sănătății Publice, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Chișinău, Republica Moldova

² Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat

Obiective. Asistența medicală prespitalicească reprezintă o componentă esențială a acoperirii universale a sănătății, fiind punctul principal de acces la sistemul de sănătate. Scopul prezentei lucrări constă în evaluarea condițiilor de muncă și impactul acestora asupra stării de sănătate a lucrătorilor medicali din serviciul de asistență medicală urgentă prespitalicească, din Republica Moldova.

Materiale și metode. A fost efectuat un studiu transversal prin utilizarea sondajului care presupune evaluarea condițiilor de muncă și a stării de sănătate a lucrătorilor medicali din serviciul de asistență medicală urgentă prespitalicească. În studiu au fost incluși medici și asistenți medicali, din mediul de trai urban sau rural, indiferent de sex, naționalitate, apartenență etnică sau religie.

Rezultate. În studiu au participat 260 de lucrători medicali, dintre care 7 au atribuit condițiile de muncă la nefavorabile și periculoase pentru sănătate, 193 respondenți au indicat riscul foarte ridicat de îmbolnăvire profesională. Circa 230 de participanți la chestionare au indicat prezența contactului profesional cu substanțe chimice (dezinfectanți, medicamente, gaze de eșapament, etc.), factorii fizici (zgomot, vibrație, temperaturi extreme) și biologici (virusuri, bacterii, fungi) la locul de muncă. De asemenea, 91 lucrători medicali suferă de maladii cronice (gastrita cronică, pancreatita, ulcer, hipertensiune arterială, bronșită, sinuzită cronică, alergii, etc.), iar 55 chestionați au suferit traumatisme la locul de muncă, în timpul utilizării aparatului, inventarului, transportului, etc., dintre care 10 cazuri au fost raportate în decursul ultimelor 12 luni.

Concluzii. Serviciile medicale de urgență prespitalicească reprezintă o parte critică a asistenței medicale, care sunt supuse multor amenințări la adresa siguranței, fapt care determină necesitatea perfecționării politicilor de stat, îmbunătățirii condițiilor de muncă și asigurării statutului social înalt al lucrătorilor medicali în Republica Moldova.

Cuvinte cheie: condițiile de muncă, factori de risc, asistență medicală prespitalicească, impact, sănătate

Summary

Objectives. Prehospital care is an essential component of universal health coverage, being the main point of access to the health system. The aim of the paper was to evaluate the working conditions and their impact on the health status of prehospital emergency medical services workers in the Republic of Moldova.

Materials and methods. A cross-sectional study was also carried out using the survey, which involves assessing the working conditions and health of the prehospital emergency medical service workers. The study included the emergency medical service doctors and nurses, from urban or rural areas, regardless of gender, nationality, ethnicity or religion.

Results. A total of 260 medical workers took part in the survey, 7 of whom assigned the working conditions to unfavorable and dangerous for health, 193 respondents indicated the very high risk of occupational disease. About 230 survey participants indicated the presence of professional contact with chemical substances (disinfectants, drugs, exhaust gases, etc.), physical factors (noise, vibration, extreme temperatures) and biological factors (viruses, bacteria, fungi) at the workplace. Also, 91 medical workers suffer from chronic diseases (chronic gastritis, pancreatitis, ulcer, hypertension, bronchitis, chronic sinusitis, allergy, etc.), and 55 respondents suffered trauma at work, during the use of equipment, inventory, transport, etc., of which 10 cases were reported during the last 12 months.

Conclusions. Prehospital emergency medical services represent a critical part of medical assistance, which are subject to many threats to safety, a fact that determines the improvement of state policies, improvement of working conditions and ensuring the high social status of medical workers in the Republic of Moldova.

Keywords: working conditions, risk factors, prehospital emergency medical services, impact, health

Introducere

Asistența medicală prespitalicească, oferită de către serviciile medicale de urgență reprezintă punctul principal de acces al sistemului de sănătate și componente integrante ale răspunsului la accidente, dezastre, etc., fiind primii care

recunosc natura unui accident, pot evalua imediat situația și determina nevoia de resurse, inclusiv de resurse medicale [1]. În Republica Moldova, istoria asistenței medicale urgente începe cu anul 1944, când a fost deschisă prima Stație de Salvare în orașul Chișinău [2, 3]. Treptat, Medicina de

Urgență a cunoscut o continuă dezvoltare și către anul 1999 serviciul prespitalicesc Asistența Medicală Urgentă (AMU) a fost separat de sectorul spitalicesc, în 2003 fiind creat Serviciul de Asistență Medicală Urgentă care a evoluat în ultimii ani și a devenit o parte fundamentală a sistemului de sănătate din Republica Moldova [4]. Dat fiind că, acordarea serviciilor medicale de urgență poate avea loc oriunde – pe marginea drumului, într-o casă, în locuri publice, etc., există amenințări imprevizibile și/sau incontrolabile asupra siguranței lucrătorilor, aceștia fiind expuși la riscuri fizice, mecanice, biologice, chimice și psihosociale, precum și la accidente de ambulanță, dezastre naturale și violență la locul de muncă din partea pacienților sau a rudelor acestora [5, 6, 7].

În plus, locul de muncă al personalului de ambulanță se caracterizează prin ture lungi, somn insuficient, locuri și posturi de muncă neergonomic amenajate, timp scurt pentru furnizarea de asistență medicală, în special pacienților în stare critică, luarea deciziilor sub presiune, lipsa controlului asupra situației de urgență, expunerea la substanțe chimice periculoase (agenți de curățare și dezinfectare, sterilizanti, medicamente, substanțe chimice și reactivi de laborator), infecții profesionale, trăirea sentimentelor sfâșietoare în cazul accidentelor grave, uneori în calitate de martori ai decesului pacienților, care pot cauza prejudicii lucrătorilor medicali, atât din punct de vedere fizic, cât și psiho-emoțional. Mai mult, în rândul afecțiunilor profesionale se numără leziuni parvenite ca urmare a deplasării ambulanței cu viteză mare, accidentelor cu implicarea unităților de transport, șocuri electrice, explozii și incendii, alunecări, împiedicări sau pierderea echilibrului, căderi, etc. [8, 9].

Caracteristica profesiografică a activității lucrătorilor medicali din serviciul prespitalicesc AMU, constituie sindromul de epuizare și de oboseală, suprasolicitarea fizică, inclusiv poziția statică prelungită, manipularea nesigură a pacientului, ridicarea, transferul, re poziționarea și mutarea acestora fără utilizarea echipamentului necesar. În consecință, apare scăderea eficienței și a performanței profesionale, renunțarea la muncă, lipsa de motivație, practicarea obiceiurilor vicioase (fumat, consumul de alcool, consumul de sedative, somnifere și antidepresive), scade calitatea asistenței medicale acordate, apar tulburări emoționale, se observă majorarea concedierilor sau absenteismului personalului [10]. Scopul prezentei lucrări constă în evaluarea igienică a mediului ocupațional a lucrătorilor medicali din serviciul prespitalicesc AMU din Republica Moldova.

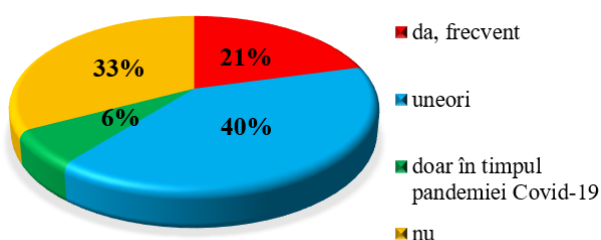

Figura 1. Influența condițiilor de muncă asupra climatului psihologic familial

Materiale și metode

A fost efectuat un studiu transversal prin utilizarea sondajului care presupune evaluarea condițiilor de muncă și a stării de sănătate a lucrătorilor medicali din serviciul de asistență medicală urgentă prespitalicescă. În studiu au fost incluși medici și asistenți medicali, din mediul de trai urban sau rural, indiferent de sex, naționalitate, apartenență etnică sau religie.

Rezultate și discuții

Întru realizarea sondajului, chestionarul a fost distribuit la 5 Departamente regionale, care includ o rețea de 41 de substații și 95 de puncte de asistență medicală urgentă, amplasate în cele 5 zone geografice ale Republicii Moldova (mun. Chișinău, Centru, Nord, Sud, UTA Găgăuzia). Dat fiind numărul mai mare de asistenți medicali angajați în câmpul muncii, dintre 260 de lucrători care au participat la sondaj, 205 (78,8%) au fost asistenți medicali și 55 (21,2%) medici. Din numărul total de respondenți, 136 (52,3%) persoane din mediul urban și 124 (47,7%) subiecți din mediul rural. Din punct de vedere al vechimii în muncă, în cadrul serviciului de asistență medicală urgentă prespitalicescă, au fost stabilite 5 grupe de vârstă: „≤ 4 ani” – 60 (23%) persoane, „5-10 ani” – 45 (17,3%) respondenți, „11-20” – 68 (26,2%) lucrători medicali, „21-30” – 41 (15,8%) persoane și „≥ 31 de ani” – 46 (17,7%) subiecți. Grupa de vârstă „11-20 de ani” a fost cea mai reprezentativă, cu 26,2% respondenți, urmată de 23% lucrători medicali cu vechimea în muncă până la 4 ani.

Referitor la influența condițiilor de muncă asupra relației cu membrii familiei, 54 (21%) din respondenți au menționat că condițiile de muncă frecvent infunțează negativ relația cu familia, 104 (40%) lucrători medicali au indicat că uneori, 17 (6%) din subiecți au specificat că, în timpul pandemiei Covid-19, relația cu familia a căzut sub influența condițiilor de muncă, iar în cazul a 85 (33%) participanți condițiile de muncă nu au influențat asupra relației cu membrii familiei (Figura 1).

Este important că, majoritatea lucrătorilor medicali 179 (69%) participanți în sondajul dat, sunt satisfăcuți de actualul loc de muncă, 70 (27%) – parțial satisfăcuți, 6 (2%) persoane doresc să schimbe locul de activitate și doar 5 (2%) – nu sunt satisfăcuți (Figura 2). În privința condițiilor de muncă, 145 (55,8%) respondenți consideră că sunt favorabile și practic nu influențează capacitatea de muncă și starea de sănătate, 108 (41,5%) lucrători medicali s-au expus că sunt satisfăcătoare, influențează parțial capacitatea de muncă și

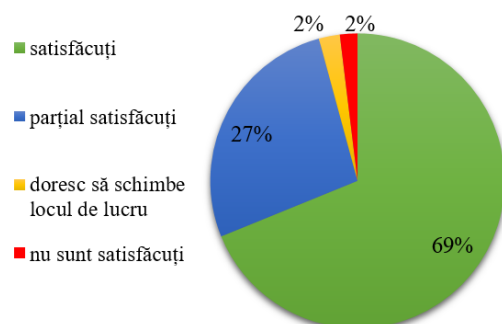

Figura 2. Nivelul de satisfacție a lucrătorilor medicali privind locul de muncă

starea de sănătate și doar 7 (2,7%) au atribuit condițiile de muncă la nefavorabile și periculoase pentru sănătate. Dat fiind imprezibilitatea privind locul și timpul de acordare a asistenței medicale, 65 (25%) respondenți au indicat că permanent lucrează peste programul normal de lucru, 156 (60%) câteodată își îndeplinesc atribuțiile peste program, iar 39 (15%) lucrează conform regimului de lucru prestabilit. Specificitatea lucrului serviciului Asistență Medicală Urgentă Prespitalică (AMUP) presupune lucrul în ture, 244 (93,8%) dintre lucrătorii medicali acordă asistență medicală în ture.

Analiza datelor obținute, ce ține de riscul de îmbolnăvire profesională la locul de muncă, a lucrătorilor din serviciul AMUP, a demonstrat că 193 (74,2%) respondenți au indicat că există un risc foarte ridicat de îmbolnăvire profesională, 57 (22%) lucrători medicali consideră locul de muncă cu risc scăzut, iar 10 (3,8%) subiecți au menționat că nu cunosc care este riscul profesional de îmbolnăvire. Ca urmare a studiului s-a constatat că, în timpul pandemiei, 166 (63,8%) lucrători medicali (43 (26%) medici și 123 (74%) asistenți medicali) au fost infectați cu virusul SARS-CoV-2 la locul de muncă. Aceasta se datorează specificității lucrului, riscului ridicat de expunere și infectare în timp ce acordă îngrijire pacienților cu COVID-19, fiind parte din lucrătorii de prima linie în lupta împotriva pandemiei. Totodată, datele obținute denotă prezența maladiilor cronice la 91 (35%) lucrători medicali, înregistrate în fișa medicală de ambulator sau depistate în timpul controlului medical profilactic, cele mai frecvente fiind gastrita cronică, pancreatita, ulcer, hipertensiunea arterială, bronșită, sinuzită cronică, alergii, etc.

Din număr total de participanți la chestionare, 228 (87,7%) lucrători medicali au indicat că contactează profesional cu substanțe chimice (dezinfecțanți, medicamente, gaze de eșapament, etc.) la locul de muncă. Situație similară este și în cazul prezenței factorilor fizici (zgomot, vibrație, temperaturi extreme) la locul de muncă, 229 (88,1%) participanți au raportat prezența acestora în mediul ocupațional cu potențial impact asupra stării de sănătate. La fel, marea majoritate 244 (93,8%) respondenți, au indicat prezența contactului profesional cu factori biologici – virusuri, bacterii, fungi. Mai mult, este important faptul că 55 (22%) lucrători medicali au suferit traumatisme la locul de muncă, în timpul utilizării

aparaturii, inventarului, transportului, etc., dintre care 10 (18,2%) cazuri au avut loc în decursul ultimelor 12 luni. Evaluarea gradului în care turele de noapte afectează starea de sănătate a lucrătorilor medicali denotă că 76 (29,2%) chestionați au menționat că, turele de noapte afectează foarte mult starea de sănătate, la 144 (55,4%) lucrători starea de sănătate este puțin afectată de lucrul în turele de noapte, iar 40 (15,4%) respondenți au indicat lipsa impactului turelor de noapte asupra stării de sănătate a acestora. Este de remarcat că 17 (6,5%) lucrători au subliniat că lucrul în ture are un impact major concomitent asupra capacității de muncă, calității serviciilor acordate și stării de sănătate a lucrătorilor medicali.

În privința obiceiurilor vicioase în rândul lucrătorilor medicali, datele obținute în studiu arată că 37 (14,2%) din cei chestionați s-au declarat fumători, 45% din aceștia consumă între 15-40 țigări pe zi, stagiul de fumător fiind de la 15 până la 42 de ani. Ce ține de consumul de alcool, 139 (53,5%) lucrători medicali înrolați în studiu au specificat că consumă alcool doar ocazional, 4 (1,5%) respondenți consumă alcool 2-3 ori pe săptămână, iar 117 (45%) subiecți au menționat că nu consumă alcool.

Concluzii

Acordarea asistenței medicale prespitalică este o vocație expansivă și diversă, care joacă un rol semnificativ în funcționarea complexului medical de zi cu zi. Serviciile medicale de urgență prespitalică reprezintă o parte critică a asistenței medicale, care sunt supuse amenințărilor la adresa siguranței. Rezultatele studiului sugerează prezența impactului negativ în ansamblu al factorilor specifici activității asupra organismului lucrătorilor medicali și anume: factorii fizici (zgomot, vibrații, temperaturi extreme, etc.), chimici (dezinfecțanți, medicamente, gaze de eșapament), biologici (virusuri, bacterii, fungi). În pofida faptului că, în ultimii ani, a fost realizată o modernizare a instituțiilor medicale și a echipamentelor, o ameliorare a condițiilor de muncă, este indispensabil de focusat atenția în direcția perfecționării politicilor de stat care vizează sectorul dat, îmbunătățirii condițiilor de muncă și asigurării statutului social înalt al lucrătorilor medicali în Republica Moldova.

Bibliografie

1. Disaster, Institute of Medicine. Prehospital Care Emergency Medical Services (EMS). Nih.gov. Published March 21, 2012. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK201058/>
2. Ciobanu Gh. Asistența medicală de urgență în Republica Moldova. Buletinul Academiei de științe a Moldovei. Științe medicale. 2007;1:7-14.
3. Instituția Medico-Sanitară Publică Centrul Național de Asistență Medicală Urgentă Prespitalică. <https://ambulanta.md/prezentare-general/>. Accessed August 11, 2022.
4. Iachim V, Bebiș V, Ciobanu Gh, Băbălău V, Frumusachi O, Bulmaga A, Ciotca T, Calin V. Studiul acțiunii factorilor profesionali asupra organismului lucrătorilor medicali angajați în serviciul de asistență medicală urgentă. Elaborarea măsurilor de profilaxie. Raportul despre cercetările științifice, Centrul Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă. Chișinău; 2007.
5. Senol V, Argun M, Çelebi I. Evaluation of Risk Perception and Management in Emergency Medical Services Providers Working in Pre-hospital Areas in Kayseri, Turkey. Ethno-Medicine. 2018;12(1):40-48. doi:10.1080/09735070.2017.1393996
6. Лемешевская ЕП, Куренкова ГВ, Жукова ЕВ. Гигиена труда медицинских работников: учебное пособие для студентов. Кафедра гигиены труда и гигиены питания. Иркутск: ИГМУ; 2019. [Lemeshevskaja EP, Kurenkova GV, Zhukova EV. Gigena truda meditsynskikh rabotnikov: uchebnoe posobie dlia

studentov. Kafedra gigeny truda i gigeny pitaniia. Irkutsk: IGMU; 2019. (In Russ.).

7. Ходырева ЛА, Турзин ПС, Ушаков ИБ, Комаревцев ВН. Условия и факторы, влияющие на состояние здоровья медицинских работников-женщин. Медицина экстремальных ситуаций. 2019;21(2):268-275. [Hodyreva LA, Turzin PS, Ushakov IB, Komarevtsev VN. Usloviia i factory vliiaushchie na sostoianie zdorov'ia meditsynskikh rabotnikov-zhenshin. Meditsyna eksperimental'nykh situatsii. 2019;21(2):268-275. (In Russ.).]
8. World Health Organization. Occupational hazards in the health sector. <https://www.who.int/tools/occupational-hazards-in-health-sector>. Accessed August 09, 2022.
9. Afshari A, Borzou SR, Shamsaei F, Mohammadi E, Tapak L. Perceived occupational stressors among emergency medical service providers: a qualitative study. BMC Emergency Medicine. 2021;21(1). doi:10.1186/s12873-021-00430-6.
10. Somunoğlu IS. Occupational Risks In Health Care Workers and Employee Safety Concept. Journal of International Health Sciences and Management. 2015;1(1):1-13.

Recepționat – 02.11.2022, acceptat pentru publicare – 13.11.2022

Declarația de conflict de interese: Autorul declară lipsa conflictului de interese.

Declarația de finanțare: Autorul declară lipsa de finanțare.

Citare: Stîncă K. Condițiile de muncă a lucrătorilor din serviciul de asistență medicală urgentă prespitalicească [Occupational conditions of workers in prehospital emergency medical services]. *Arta Medica*. 2022;85(4):59-62.